

Gerbiamieji Kolegos Mokytojai,

sveikinu Jus ir džiaugiuosi, kad tęsiate dar prieškariu užgimusią tradiciją rengti mokytojų suvažiavimus, drauge svarstyti savo darbo prasmę ir iššūkius. Net didžiausia Lietuvos arena negalėtų sutalpinti šiandien šalyje dirbančių keturių dešimčių tūkstančių mokytojų. Tačiau kiekviena galimybė tiesiogiai kalbėtis su didesniu pedagogų būriu leidžia tikėtis geresnio sutarimo dėl bendrų tikslų.

Nors daug kas mūsų švietime pasikeitė per ilgus dešimtmečius nuo pirmųjų tokių suvažiavimų, tačiau mokytojo pašaukimo esmė ir svarbiausios jo sėkmingo darbo prielaidos lieka tos pačios. Pernelyg nesizaviu prezidento Antano Smetonos asmenybe, tačiau 1936 metų mokytojų sąjungos suvažiavime pasakyta jo kalba didžia dalimi ir šiandien čia gali būti pakartota:

„Mokytojo profesija ne tik prakilniausia, bet ir sunkiausia: jam tenka skaitytis su skirtingomis mokinių ypatybėmis, reikia turėti daug nuovokos ir atsidėjus dirbti, reikia, mokant jaunuolius, dar ir pačiam mokytis ir augti, kad išsilaikytų autoriteto aukštumoje. Kuriomis gi priemonėmis save mokyti? Jos tos pačios, kaip ir mokiniams: sistemingas protavimas, savo valios grūdinimas ir bendravimas su draugais“.

Jau nuo savęs noriu pridurti, jog švietimo sistemos dalyviai nė valandėlei neturėtų pamiršti, kad ir pati sistema veikia, ir bet kuris iš mūsų joje dalyvaujame tik dėl vaikų ir jaunuolių. Į kiekvieną mokyklai ar mokytojui iškylančią problemą, į kiekvieną pokytį, siūlymą ar reikalavimą visi turime žiūrėti iš jaunosios kartos labo perspektyvos.

Mane gerai nuteikė kai kurie ministerijos užsakymu atliktos ir prieš kelias dienas paskelbtos vyresniųjų klasių moksleivių apklausos duomenys. Šaunu, kad vienuoliktokai ir dvyliktokai beveik aštuntukui įvertino savo mokytojus, absoliuti dauguma mano, jog mokytojai pakankamai kvalifikuoti paruošti juos egzaminams. Tačiau net du trečdaliai moksleivių tik kelis iš visų savo mokytojų įvertino kaip kūrybiškus ir pasiaukojusius pedagogo profesijai. Tai verčia su nerimu klausti, ar šiaip jau natūralus, žmogiškas asmeninės gerovės siekis negožia iš tikėjimo savo misija kylančio pasišventimo, kuris visuomet buvo nepamainomas skiriamasis mokytojo ženklas.

Visa šalis kapstomės iš staigaus ekonominio nuosmukio. Aplink nuolat girdžiu mokytojų pabėdojimus, kad pamiršti pažadai kelti algas, gerinti darbo sąlygas. Tačiau ne rečiau pasiekia kitų valstybės išlaikomų sistemų žmonių pavydo balsai, jog daugelis mokytojų uždirba daugiau, nei universitetų dėstytojai, ką ir kalbėti apie bibliotekininkus ar paštininkus. Tiesa juk ta, kad nepaisant užsidarančių mokyklų ir biudžeto karpymų sunku rasti kitą sritį, kur taip mažai darbuotojų buvo atleista iš darbo per 2009-2010 metus, kur atlyginimų fondą lemiantis mokinio krepšelis sumažintas vos pusantro, o ne keturiais procentais, kaip daugumos.

Manau, kad net dešimčia procentų jau trečius metus iš eilės susimąžinę ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų biudžetus, būdami pagal premjero tarnybos atlikto tyrimo duomenis, taupiausia ministerija su mažiausiais valstybės tarnautojų atlyginimais, ne žodžiais, o darbais solidarizuojamės su tais mokytojų kolektyvais, kurie išgyvena nelengvas dienas. Mažėjantis mokinių skaičius yra ta objektyvi aplinkybė, kurią valstybės politika gali paveikti tik labai nedaug ir tik per ilgą laiką. Sakau – solidarizuojamės, nes ekonominis efektas nėra didelis – net jei visa ministerija dirbtų už dyka, Jūsų algos iš to tepadidėtų vos vienu litu.

Esu tikras, kad kur kas labiau kiekvieno mokytojo galimybes patirti darbo džiaugsmą lemia geri santykiai su direktoriumi ir kolegomis. Neabejoju, kad jums svarbi galimybė tobulėti, realizuoti save ir darant tuos dalykus, kuriuos laikote prasmingais, išvengti formalumų, dirbtinių kliūčių. Todėl daug pastangų investavome į Konkurso valstybinių ir savivaldybių švietimo įstaigų vadovų pareigoms eiti tvarkos aprašą. Jo taikymas teikia vilčių, jog atvertas kelias į vadovus tinkamiausiems žmonėms, turintiems idėjų ir noro keisti mokyklą į gera.

Per trejus metus mokyklose beveik trečdaliu sumažintas privalomų pildyti dokumentų skaičius. Jūsų atstovų nuogaštavimus, kad planas pertvarkyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą pagausins „popierių“, tikrai turiu galvoje, nes iš principo laikomės nuostatos, jog turi būti pasitikima mokykla, jos vadovu ir mokytoju, jų glausta deklaracija, jog tam tikra veikla vyko, o ne krūva formalių neva kažką įrodančių dokumentų. Todėl, tardamiesi ir su asociacijomis, ir su profsąjungomis, sutarėme, kad daugiau laisvės ir atsakomybės paliekama pačioms mokykloms formuojant biudžetą: taip sudaromos galimybės suderinti ugdymo plano reikalavimus, apmokėjimo tvarkos nuostatas bei mokinio krepšelio lėšas.

Atsižvelgiant į mokyklų siūlymus patobulintas Darbo apmokėjimo tvarkos aprašas, sudarant sąlygas sprendimus dėl priedų, koeficientų, papildomų darbų ir pan. priimti pačiose mokyklose vadovui tai suderinus su darbuotojų atstovais. Lygiai taip pat su plačiu tėvų, mokytojų, auklėtojų, kitų specialistų, visuomenininkų ratu kalbėjomės projektuodami Ikimokyklinio ugdymo krepšelį, kurio įvedimas nuo 2011 m. leido paremti 400 ikimokyklinio ugdymo grupių, o vaikų skaičius ikimokyklinio ugdymo programose, palyginti su 2010 m., padidėjo daugiau kaip 6000. Iš esmės pozityviai įvertintas Pasirenkamojo ugdymo finansavimo modelis, paremtas principu „pinigai paskui vaiką“, kurio bandomasis diegimas vykdomas keliose savivaldybėse.

Kas be ko, šio, kaip ir dalies kitų sumanymų platesniu mastu kol kas neleidžia įgyvendinti realios finansinės valstybės galimybės. Beveik kas vakarą per „Žinias“ matant vaizdus iš Graikijos ar Ispanijos, turime susimąstyti, ar būtų naudinga kreipti Lietuvą „gyvenimo ne pagal kišenę“ keliu, kuris vestų į valstybės bankrotą, nuolatinius streikus ir suirutę. Jaučiu pareigą jums pasakyti, kad santūri laikysena, ramus, kantrus ir dalykiškas dialogas apie rūpesčius ir lūkesčius yra tikrai geresnis būdas ieškant sprendimų. Tokioms paieškoms mano ir mano padėjėjų asmenyje ministerija yra atvira.

Pavargusiems nuo kaitos, klausiantiems: „kada pasibaigs tos reformos“, – tegaliu vėl pacituoti prieškarinio mokytojų suvažiavimo pranešimą. Jame, priminus ką tik, kaip ir mūsų atveju, priimtą naują Švietimo įstatymą, konstatuota: „tai dar ne idealo įkūnijimas. Mokytojai, arčiau susisiekdami su visuomene, pamatys, ko dar trūksta, kokių spragų yra švietime. [...] Ši reforma, vadinasi, nėra paskutinė“. Jei prieš 76-erius metus valstybės vadovai ir pedagogai suprato, jog švietime kaita, tobulėjimas, aukštesnių idealų siekimas yra nuolatinė, neatšaukiama būsena, tai juo labiau tą turime suprasti ir priimti mes, elektroninio amžiaus žmonės. Priimti ne kaip neišvengiamą blogybę, o kaip galimybę, šansą kas dieną ne tik išmokyti, bet ir išmokti. Nuolat būdami su mokiniais rodykite pavyzdį, bet ir imkite pavyzdį iš jų – jaunatviško entuziazmo, atvirumo naujovėms ir optimizmo pavyzdį. Linkiu geros kloties Jūsų darbuose.